

Hovoríme

s desaťročným spolupracovníkom Rodiny a školy
prof. PhDr. Mironom Zelinom, DrSc., ktorý má šesťdesiatku

tam krásna práca, fantastické deti, nádherná príroda, priami ľudia, s ktorými sme každý rok hrali divadlo. V roku 1964 som sa oženil s Milotou Gacekovou, ktorú som našiel v lekárni v Dolnom Kubíne a ktorá to vydržala so mnou doteraz (obdivujem ju). V Krušetnici som ako učiteľ musel spisovať dobytok a pomáhať pri vyháňaní kontingentov od miestnych občanov – bola to zvláštna skúsenosť komunistickej nezmyselnosti. V Zázrivej som sa prihlásil na dialkové štúdium psychológie na Filozofickej fakulte UK. Štúdium som ukončil o rok skôr – za štyri roky.

• Vaša ďalšia životná cesta pripomína „hojdačku“ a je asi dosť verným odrazom obdobia historických zmien na Slovensku...

– Možno to tak povedať. Po skončení psychológie som nastúpil do Trenčína za podnikového psychológa, kde ma zastihol rok 1968 a búrlivé obdobie protestov proti vpádu ruských vojsk, spomínam si, že sme písali protisovietske letáky s otcom terajšieho podpredsedu vlády pána Hamzika, protestoval som a organizoval mládežnícke hnutia... Z Trenčína som odišiel učiť do Košíc na Katedru psychológie k pánu prof. J. Hvozďíkovi, kde som našiel výborných priateľov, tvorivú atmosféru a dobrých študentov. V roku 1972 ma vyhodili z vysokej školy, zakázali mi prednášať, publikovať, ba aj robiť poradenstvo, nesmel som postupovať vo vedeckých hodnostiach, zobrali mi pas. Pán profesor Hvozďík ma zobral na krajskú pedagogicko-psychologickú poradňu, posadil ma do suterénu a dal mi za úlohu viesť v podstate neexistujúce laboratórium. Desať rokov (!) som presedel v suteréne. Mal som vtedy od 32 do 42 rokov. Dalo by sa povedať, že najproduktívnejší čas života som presedel s výhľadom na zem, v podzemí poradne a von som sa nemohol ukázať, pokiaľ tam bol niekto z papalášskych komunistov. Nenariekal som, čítal som a prekladal, písal do „šuflika“ bez nádeje, že to niekedy môže vyjsť. V roku 1982 ma našiel v suteréne Michal Pavlovkin, riaditeľ Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie, a pretože bol dobre zapísaný u komunistov, dovolili mu zobrať ma do Výskumného ústavu s tým, že nesmiem publikovať, len robiť. Od roku 1982 do roku 1990 som pracoval v tomto ústave. V roku 1990 som prešiel pracovať na Ministerstvo školstva do funkcie riaditeľa odboru a v roku 1992 na Pedagogickú fakultu UK, kde som od roku 1997 dekanom. Len ako perličku uvediem, že som štyri roky písal „Alenu“ do Smeny a Sme a zároveň každý týždeň som písal „malý kurz kvality života“, z čoho vznikla knižka „Sloboda osobnosti“, ktorá mi vyšla v roku 1995.

• To sa už dostávame k vašej odbornej práci. Aká bola vaša cesta spleťou a šírkou problémov pedagogických a psychologických?

– Spomínam si, že prvý článok som napísal v roku 1961 a to proti ypsilonke v slovenskom jazyku... neskoršie som písal poviedky, ktoré uverejnila aj Mladá Tvorba, pracoval som v Kabinete literárnej komunikácie v Nitre a vyšli mi články o psychológii vnímania umeleckého diela a tvorbe. Roky pobytu v suteréne som pracoval najmä v oblasti kreativity – táto téma spolu s problémom osobnosti sa stala mojou životnou odbornou doménou. Z tohoto záujmu potom po dlhej pauze vyšla knižka „Tvorivosť – piata dimenzia“ a po roku 1990 celá séria kníh o tvorivosti – „Rozvoj tvorivosti detí a mládeže“ – spolu s manželkou Milotou, „Výchova tvorivej osobnosti“ a „Ako sa stať tvorivým“. Spolu s kolegyňou Prusákovou sme napísali knihu „Nové trendy v pedagogike“, vyšla mi kniha „Rozhovor vo výchove, poradenstve a na vyučovaní“, spolu s Martou Jurčovou sme editormi knihy v angličtine „Creativization and its Barriers“, napísal som knižôčku „Aktivizácia a motivácia žiakov na vyučovaní“ a najmä doteraz najznámejšiu knihu – učebnicu: „Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa“, ktorá je vlastne knihou o metódach výchovy. V týchto dňoch mi vyšla kniha „Alternatívne školstvo“ o ktorej predpokladám, že splní funkciu otvárania očí, dverí a oblokov pre našich mnohých terajších a budúcich učiteľov. Sú určitým unikátom dve veci z mojej odbornej kariéry. Prvou je, že som nikdy nebol kandidátom vied – moja kandidátska práca bola komisiou posúdená tak, že je na úrovni doktora vied, a tak som rovno dostal titul DrSc. z psychológie. Druhou zvláštnosťou je to, že som profesorom z pedagogiky a doktorom vied z psychológie – obrazne, pred menom som pedagóg, za menom psychológ, a tak niekedy si hovorím, že som prvý slovenský „psychopedagóg“, čo mimo iného je titul, ktorý je bežný napr. v Španielsku. Napísal som vyše 200 odborných článkov, píšem aj scenáre pre televíziu, občas som v rozhlase, hodne prednášam po celom Slovensku – to všetko preto, že stále verím, že je možné ovplyvniť ľudí, že je možné podnietiť ďalších do práce na poľudštení človeka. Možno pripomenúť, že som spoluautorom koncepcií slovenského školstva po roku 1990 a to Ducha školy, Konštantína a v súčasnosti Projektu Milénium, na ktorom v týchto dňoch pracujeme a má z toho vzniknúť „Národný prog-

ram výchovy a vzdelávania“. Na túto prácu som pyšný, a rovnako som pyšný, že sa nám podarilo vypracovať teóriu tvorivo – humanistickej výchovy, ktorá sa už dnes cituje medzi pedagogickými teóriami, alternatívnymi školami, prístupmi k výchove. Na tejto teórii ešte pracujeme.

• Pán profesor, čo vaša rodina, vaše záujmy, čo robíte vo voľnom čase, ako zvládáte písať knihy, robiť výskumy, písať články a popritom si plniť funkciu dekana najväčšej fakulty na Slovensku. Máte na to nejaký zvláštny recept?

– Na deti som pyšný, možno ako skoro každý otec. Najstarší syn Maroš, pracuje v New Jersey a je ženatý, mladší syn, Miron je tiež ženatý, je matematikom, kandidátom vied a pracuje vo finančnej firme a má syna – nášho vnuka, tiež Mirona. Dcéra skončila management na Univerzite Komenkého, je slobodná a pracuje v jednej veľkej americkej firme v New Yorku a zároveň učí na Newyorskej Univerzite. Manželka pracuje na pedagogickej fakulte, je kandidátkou vied.

Mám rád New York, ale zo všetkých krajín najradšej Slovensko. Voľný čas skoro nemám, ale predsa sa len uregulujem do toho, že každý týždeň chodím hrať tenis, rád „lovím“ pekné myšlienky, koncepcie, rád mám múdre knihy, surfujem po internete, mám rád dobré pivo a veľmi rád chodím na túry po horách, na Oravu, do Tatier... Ako to všetko stíham? Ani neviem, ale je to možno zmes toho, že si veľmi vážim čas, robím aj v krátkych prestávkach, v električke, na cestách, nenávidím premrhávanie času, naučil som sa rýchle „prepínať“ z témy na tému, pamätať si významné veci. Život ma naučil robiť aj v ťažkých podmienkach, v strese, málo spať, ráno sa mi robí dobre od štvrtej, večer idem skoro spať, bránim sa televízii ako zlodejovi času.

• Na čom pracujete teraz?

– V tom zhone a kopci cieľov nemám ani veľmi času premýšľať o veku a slávnostiach. Riadim sa v živote niekoľkými krédami, jedno z nich vyslovil Albert Einstein a znie:

„Človek nepotrebuje mozog na to, aby poslušne kráčať, na to mu stačí miecha.“

A ešte ma oslovila táto myšlienka Paula Bragga:

„Za peniaze si vraj môžeš kúpiť všetko... môžeš si kúpiť posteľ, ale nie spánok, knihy, ale nie vedomosti, jedlo, ale nie chuť, parádu, ale nie krásu, môžeš si kúpiť dom, ale nie domov, lieky, ale nie zdravie, rozkoš, ale nie lásku...“

Za rozhovor poďakoval a v mene redakcie i čitateľov Rodiny a školy ešte veľa pracovných úspechov v dobrom zdraví jubilantovi želá
Gustáv Gábris